

Motion till riksdagen 2008/09:Fö230

av **Gunilla Wahlén m.fl. (v)**

Hemvärnet – nationella skyddsstyrkor

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag på hur de nationella skyddsstyrkorna, hemvärnet, ska finansieras.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag på hur försöksverksamheten med direktutbildning ska utvecklas och permanentas.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att rekryteringen till nationella skyddsstyrkorna ska vara könsneutral med målet att de ska bestå av minst 40 % kvinnor.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ge de nationella skyddsstyrkorna, hemvärnet, i uppdrag att genomföra kvalificerad genusutbildning vid samtliga utbildningar samt med organisationens anställda.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en parlamentarisk utredning bör tillsättas med uppdrag att utreda samt ge förslag till de nationella skyddsstyrkornas uppdrag och verksamhet i framtiden.

2 Motivering

I dag finns 35 000 hemvärnssoldater, män och kvinnor, i 60 bataljoner i stora delar av landet. En stor fördel med hemvärnet är att de har egna resurser för ledning, samband, sjukvård och transporter. Om Försvarmaktens planer realiseras kommer antalet bataljoner att halveras och hemvärnet, de nationella skyddsstyrkorna, kommer i framtiden enbart att finnas i storstadsregionerna i anslutning till de framtida utbildningsplatserna. Detta kommer att försvåra,

Fel! Okänt namn på

kanske t.o.m. omöjliggöra, stöd till det civila samhället vid behov. De mindre städerna och glesbygden kommer att lämnas åt sitt öde och den folkliga förankringen försvinna.

I flera län utgör hemvärdnet, efter flera nedläggningar, huvuddelen av Försvarsmaktens organiserade verksamhet. Västernorrland och Gotland är ett par tydliga exempel på detta. Hemvärdnet har historiskt varit en mycket viktig faktor i vårt försvar och inom många civila områden. Det är ofta hemvärdnet som exempelvis rycker ut vid skogsbränder, eftersök av försvunna människor, arbete efter stormar och översvämningar.

Hemvärdnet har fortfarande stor folklig förankring och skapar därmed trygghet och tilltro till förmågan att skydda och hjälpa befolkningen vid såväl stora som små kriser och katastrofer. De utgör ett mycket viktigt komplement till samhällets krisberedskap, inte minst till räddningstjänsten.

Väpnad strid är ett grundfundament i hemvärdnet, men den civila krisberedskapens betydelse har ökat alltmer. Det moderna hemvärdnet ska vara en nationell skyddsstyrka som möter de behov som finns inom flera samhällssektorer.

3 Finansiering

De nationella skyddsstyrkorna, hemvärdnet, står för ungefär 1,2 procent av försvarsbudgeten. Hemvärdnet är kostnadseffektivt eftersom det bygger på en ideell och frivillig grund. De tillvaratar även den ovärderliga kompetens som finns hos de som genomgått värnpliktsutbildningen samt de som tjänstgjort inom Försvarsmakten.

I en allt större utsträckning väljer Försvarsmakten att spara in på hemvärdnets verksamhet när det kommer sparkrav från regeringen. Detta är en lätt men kortsiktig lösning för de ekonomiskt ansvariga. Hemvärdnet blir genom detta förfarande ett "dragspel" eller budgetregulator i Försvarsmaktens driftbudget. Detta ger hemvärdnsorganisationen dåliga förutsättningar att planera och ansvara för sin verksamhet i landet.

Att exempelvis ge hemvärdnet, de nationella skyddsstyrkorna, ett eget budgetanslag via statsbudgeten skulle ge organisationen möjlighet att bygga upp en stabil och långvarig verksamhet, oberoende av den övriga Försvarsmaktens ekonomiska prioriteringar. Det skulle också ge regeringen och riksdagen större möjlighet att styra storleken och utvecklingen av de nationella skyddsstyrkorna i framtiden. Därför anser Vänsterpartiet att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag på hur hemvärdnet ska finansieras. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4 Direktutbildning

Hemvärdnet är en nationell skyddsstyrka med cirka 35 000 soldater som ska kunna vara insatsberedda två timmar efter larm. Dess viktigaste uppgift är att

skydda samhällets infrastruktur mot sabotage. I praktiken ägnar sig hemvärnet sig dock mest åt civila hjälpinsatser men trots detta är det inte det som övningar och utbildningar är inriktade på.

Antalet hemvärnssoldater minskar dels p.g.a. drastiskt minskade värnpliktskullar, dels på grund av att de som rekryteras ska utbildas till utlandstjänstgöring. För att motverka denna trend har organisationen på försök haft ett antal direktutbildningar utan krav på militär grundutbildning. Dessa utbildningar har visat sig mycket lyckade. Det har även bidragit till att könsfördelningen har varit jämn och att hemvärnet kan bestå i alla delar av landet, även på platser där det i dag inte finns traditionella regementen.

I stort sett samtliga har efter direktutbildningen valt att tjänstgöra i hemvärnet. Eftersom behovet av nyrekrytering är fortsatt stort och försöket har varit en sådan framgång anser Vänsterpartiet att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag på hur försöksverksamheten med direktutbildning ska kunna permanentas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5 Kvinnor i hemvärnet

Eftersom Försvarsmakten är och alltid har varit mansdominerad är den manlige soldaten den norm som präglar hela verksamheten. All rekrytering till såväl värnpliktsutbildning som officerare måste bli könsneutral. För att fler kvinnor ska bli intresserade av att söka sig till Försvarsmakten och de nationella skyddsstyrkorna måste de veta att tjänstgöringen är lika mycket anpassad till deras behov och att de får möjlighet att genomföra sin utbildning på samma premisser som männen. Storleken och passformen på exempelvis uniformer, kängor, handskar och hjälmar måste vara anpassade till båda könen, och det bör finnas kroppsskydd, badkläder och underkläder även för kvinnor. Bristen på detta bidrar i hög grad till att kvinnor känner utanförskap och att deras kön är ett hinder för en optimalt fungerande verksamhet.

För att kunna uppnå ett jämställt svenskt försvar krävs det en ökad kvinnlig representation. Antalet officerare och chefer som är kvinnor bör öka, och målet bör vara att minst 40 procent av hemvärnets personalstyrka består av kvinnor. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Enbart en ökad kvinnlig representation räcker dock inte för att försvaret ska bli jämställt. Det krävs även utbildning. Vänsterpartiet menar att ett obligatoriskt genusperspektiv i utbildningssystemet på alla nivåer inom Försvarsmakten, hemvärn och frivilligorganisationer är helt avgörande för att på allvar skapa en jämställd organisation och verksamhet. Jämställdhetsarbetet inom Försvarsmakten är oerhört viktigt då myndigheten bedriver en omfattande utbildningsverksamhet, där attityder i frågor om hur människor ska förhålla sig till varandra både skapas och förmedlas. Av denna anledning bör regeringen ge hemvärnet i uppdrag att genomföra kvalificerad genusutbildning vid samtliga utbildningar och med organisationens anställda. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

6 Parlamentarisk utredning

I Försvarsberedningens rapport "Försvar i användning" skriver man följande om de nationella skyddsstyrkorna:

Ur dagens hemvärn utvecklas insatsberedda nationella skyddsstyrkor bemannade med frivilliga. De ska endast ha nationella uppgifter som inte kan lösas på ett rationellt sätt av insatsförbanden. De nationella skyddsstyrkorna ska också kunna täcka upp med grundläggande nationellt stöd då insatsförbanden är insatta. Försvarsberedningen föreslår att de nationella skyddsstyrkorna ska säkerställa viss förmågebredd specifikt kopplad till de nationella uppgifterna, till exempel flygvapnets och marinens basskydd, vissa logistikförband, liksom vissa ingenjörförband. Det kan inkludera uppgifter som kräver utbildning till skyddsvakt och beredskapspolis.

De nationella skyddsstyrkornas förmåga att samarbeta med den civila krisberedskapen ska ökas och de ska, inom ramen för de resurser som tilldelats för de militära uppgifterna, förbättra sin möjlighet att stödja det övriga samhället. De ska vara en viktig aktör avseende samhällets krishantering såväl i fred, kris som i krig.

Det är viktigt att det stora frivilligengagemanget i dagens Hemvärn och frivilligorganisationer fortsatt kan tillvaratas i de nationella skyddsstyrkorna.

Försvarsberedningens uppgift har varit att studera och analysera säkerhetsläget internationellt. För att de nationella skyddsstyrkorna ska få ett tydligt uppdrag och mandat anser Vänsterpartiet att en parlamentarisk utredning bör tillsättas med uppdrag att utreda samt ge förslag till skyddsstyrkornas uppdrag och verksamhet i framtiden. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 17 september 2008

Gunilla Wahlén (v)

Marianne Berg (v)

Hans Linde (v)

Alice Åström (v)

Amineh Kakabaveh (v)

Lena Olsson (v)